

Puur toeval dat de nieuwe euromunten en de huidige gulden van een en dezelfde ontwerper zijn. Bruno Ninaber van Eyben (51) deed zo'n vier jaar geleden mee aan een door het ministerie van Financiën uitgeschreven competitie. Hij won onder meer van Peter Struycken, bekend van de 'stippelpostzegel'. Een erejob voor het ontwerp dat straks niet alleen grif door Nederlandse handen zal glijden, maar door heel Europa in huishoudportemonnees zal belanden.

Maar wat een uitdaging! De kleinste variant meet slechts 12 millimeter in doorsnede, en dan waren er nog al die eisen: zo moest onze vorstin en profiel worden geportretteerd en moesten er twaalf sterren op de afbeelding - de Europese deelnemers vertegenwoordigend - naast het jaar van uitgave en de tekst 'Beatrix Koningin der Nederlanden'. Weinig ruimte voor eigen creatieve invallen, dus? 'Integendeel', aldus Ninaber. Alleen die sterren: 'Veel te dominant. Ik kreeg de associatie met prikkeldraadpuntes. Dus heb ik er heel veel sterretjes bij geplaatst, zodat het portret van de koningin in een kosmische ruimte zweeft - daarmee haarzelf en dit kikkerlandje ontstijgend. Beatrix is voor mij namelijk een metafoor voor de democratie en daarmee stiekem de koningin van heel Europa.'

Kapsel Beatrix

Typisch Bruno Ninaber van Eyben. Hij zal nooit letterlijk een afbeelding maken. In plaats daarvan zoekt hij naar abstrahering, naar metaforen: 'Ik zoek beelden bij gedachten, maak gedichten met tekeningetjes.' En daarmee geeft hij meteen zijn grootste bezwaar aan tegen het gros van de overige nationale kanten van de euromunt: 'De meeste zijn puur decoratief, niet meer dan een leuk beeldje. Ik ben een haarklover. Ik zoek

naar de essentie, minder vanuit beelden en meer vanuit intellectuele oplossingen. Alleen het Italiaanse muntje bevat me: een klassiek portretje, mooi uitgevoerd.'

Kniesoren zullen opmerken dat Beatrix' oude portret domweg ook op de nieuwe euro is geknald. Helemaal ongelijk hebben ze niet. Om de continuïteit van ons vorstendom aan te geven, ook al gaan we bestuurlijk gezien op in de Europese Unie, is dat portret letterlijk op de 1 en 2 euromunt geciteerd. Maar op de kleinere muntjes, van 1 tot 50 eurocent, staat een vers portret, waarvoor Beatrix opnieuw heeft geposeerd. Toch lijkt de vorstin niet ouder geworden: 'Ik heb het portret wel aangepast, maar ik wilde Beatrix afbeelden zoals ze destijds haar ambt aanvaardde. Met de hermelijnen mantel om haar schouders en de ogen vol vertrouwen opgericht naar de toekomst. Geen letterlijk portret, geen mevrouw Von Amsberg net terug van een skivakantie, en ook geen moeder van drie zoons, maar de majesteit die in haar ambt staat. Dat het daarmee een minder persoonlijk portret is geworden dan dat van haar grootmoeder destijds, geef ik toe. Ik abstraher, daarom heb ik ook haar kaaklijn jeugdig gehouden. Want ook al is er een nieuwe munt, haar manier van regeren verandert niet. Die continuïteit wilde ik uitdrukken. Afgezien daarvan vind ik Beatrix nauwelijks veranderd sinds haar aantreden.'

Abstraheren oké, maar hoe zorg je dat het portret herkenbaar blijft, ook op z'n kop? 'Daar heb ik lang aan gesleuteld. Deels krijg je dat door overdrijving van de kenmerken, door te zoeken naar hoofdvormen. Ik moet toegeven dat het kapsel van Beatrix daarvoor zeer geschikt is. Ik heb er verschillende vormen aan gegeven, rond en hoekiger, maar heb uiteindelijk een vlakke bovenkant gekozen die duidelijk richting geeft aan het

Hij ontwierp de amtsketen voor onze burgervaders en het nationale cadeau voor buitenlandse staatshoofden. Maar ook de gulden is van zijn hand: Bruno Ninaber van Eyben, ontwerper van de Nederlandse kant van de euromunt. 'De koningin is nauwelijks veranderd sinds haar aantreden.'

portret, ook als het op z'n kop ligt. Dat het kapsel er niet letterlijk zo uit ziet, doet er niet toe.'

Postzegeltje aan de Noordzee

Ninaber heeft verschillende malen met de koningin, zelf beeldhouwster, over het schetsontwerp gesproken. 'En dan is het of je met een collega spreekt. Die discussies gaan heel ver: hoe geef je zo'n portretje nog karakter mee? Dat soort dingen.' Dat Nederland koos om een kunstenaar de munt te laten ontwerpen vindt Ninaber een bewijs dat 'we toegankelijk, transparant en vitaal zijn, geen oubollig technocratisch clubje dat riekt naar steekpenningen. Mooier kan dat postzegeltje aan de Noordzee zich in Europa toch niet presenteren?'

Over de achterzijde, de Europese kant van de euro, ontworpen door Belgische munter Luc Luyckx, is hij minder te spreken: 'Met zulke cijfertjes wordt gewoonlijk de uitverkoop aangeprezen. Verder vind ik het een gemiste kans, zo'n puur territoriale afbeelding. De dag dat de EU hierover besliste, was het al achterhaald omdat tijdens diezelfde bijeenkomst Polen werd toegelaten tot de unie! Ikzelf zou niet de geografische feiten, maar een ideaal hebben getoond. Datgene waar Socrates om vermoord is: democratie, waarin de rede regeert.'

tekst Marjan Ippel
fotografie René Koster

Ontwerper Bruno Ninaber van Eyben:

'Op z'n kop moest Beatrix ook herkenbaar zijn'

Bruno Ninaber van Eyben